

Tulostaulu 2019 – teollisoikeudet ja nuoret

TIIVISTELMÄ

Tulostaulu 2019 – teollisoikeudet ja
nuoret

Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) tilauksesta laatinut Ipsos

Tiivistelmä: Lokakuu 2019

1. Tiivistelmä

Tulostaulu 2019 – teollisoikeudet ja nuoret

1.1 YHTEENVETO TÄRKEIMMISTÄ HAVAINNOISTA

Tämä tutkimus on jatkoa teollisoikeuksia ja nuorisoa koskevan tulostaulun ensimmäiselle versiolle (2016). Tutkimuksen erityisenä tavoitteena on selvittää, millä edistävillä tekijöillä ja esteillä on suurin merkitys hankittaessa digitaalista sisältöä verkossa tai ostettaessa laillisesti ja laittomasti tarjolla olevia fyysisiä tavaroita. Vuoden 2019 tutkimus perustuu vuoden 2016 verkkokyselyyn 15–24-vuotiaille nuorille EU:n 28 jäsenvaltiossa (EU28), ja tarkoituksena on tuoda esiin silloisen ja nykyisen tilanteen välisiä yhtäläisyyksiä ja eroja. Tässä raportin liitteenä olevassa tiivistelmässä esitetään yhteenveto tärkeimmistä havainnoista ja erityisistä tuloksista kolmella alalla: digitaalinen sisältö, fyysiset tavarat ja tiedottaminen.

Merkittävin näkökohta teollisoikeuksia ja nuorisoa koskevassa vuoden 2019 tulostaulussa on se, että monet tulokset ovat hyvin samankaltaisia kuin vuonna 2016. Havaittavissa on kuitenkin myös joitakin mielenkiintoisia viitteitä mahdollisesta muutoksesta nuorten eurooppalaisten asenteissa ja käyttäytymisessä, ja tässä raportissa tuodaan esiin ne keskeiset yhtäläisyydet ja muutokset, jotka ensimmäisen tutkimuksen jälkeen on havaittavissa. Nähtäväksi jää, ovatko nämä pienet erot osoitus todellisesta muutoksesta nuorten käyttäytymisessä ja asenteissa. Huomioon on otettu myös väestörakenteeseen perustuvat erot EU28:n nuorten välillä sekä maiden väliset merkittävät erot.

Laadulla on väliä. Hintakin on tärkeä, mutta sen merkitys on vähentynyt

Laadulla on nuorille merkitystä, kun he hankkivat verkosta digitaalista sisältöä tai fyysisiä tavaroita. Lisäksi he huolehtivat siitä, että he tekevät ostoksia turvallisessa verkkoympäristössä. Vaikka kustannukset/hinta mainitaan tärkeänä näkökohtana, tämän tekijän vaikutus ei ole yhtä suuri kuin vuonna 2016. Tärkeimmät syyt lopettaa teollisoikeuksia loukkaava toiminta liittyvät kohtuuhintaisen sisällön saatavuuteen, mutta vuonna 2019 aiempaa harvempi nuori olivat samaa mieltä siitä, että se olisi ensisijainen syy.

Laillisuus näyttäisi olevan nuorille hieman tärkeämpää

Kun on kyse nuorista ja teollisoikeuksien loukkaamisesta, on suuri merkitys sillä, ostetaanko väärennetyjä tuotteita vai hankitaanko digitaalista sisältöä laittomista lähteistä, aivan kuten vuonna 2016. Vain yksi viidestä oli ostanut väärennetyjä tavaroita, kun taas kaksi kertaa niin moni oli hankkinut digitaalista sisältöä laittomista lähteistä. Yksi vuoden 2019 nuorisoa ja teollisoikeuksia koskevan tulostaulun alustavista havainnoista on, että **niiden nuorten osuus, jotka ovat tarkoituksellisesti hyödyntäneet digitaalista sisältöä laittomien lähteiden kautta, on laskenut hieman (neljä prosenttiyksikköä)**, ja niiden nuorten osuus, jotka eivät ole tarkoituksellisesti käyttäneet laittomia lähteitä, on kasvanut (11 prosenttiyksikköä). Tämä muutos **ei näy nuorten alttiudessa ostaa väärennetyjä tavaroita**, vaikka tällainen käyttäytyminen on huomattavasti harvinaisempaa kuin digitaalisen sisällön käyttäminen laittomien lähteiden kautta.

Vuonna 2019 nuoret ottavat huomioon digitaalisen sisällön ja fyysisten tavaroiden verkkolähteiden laillisuuden. Niiden nuorten osuus, joille on tärkeää, että tuote on alkuperäinen eikä väärennös, on kasvanut hieman, samoin kuin niiden nuorten osuus, jotka pitävät laillisesti tarjottavaa verkkosisältöä tärkeänä. Pientä laskua on havaittavissa niiden nuorten osuudessa, jotka sanovat ostaneensa väärennetyjä tuotteita, koska eivät välittäneet siitä, olivatko ne aitoja vai väärennetyjä. Sama pätee niiden osuuteen, jotka käyttivät digitaalista sisältöä laittomien lähteiden kautta, koska eivät tieneet siitä tai koska eivät nähneet siinä mitään väärää.

Useimmat eurooppalaiset nuoret kertovat tekevänsä ainakin yhden tarkistuksen varmistukseksi, onko lähde laillinen vai laitton (hankkiessaan fyysisiä tavaroita tai käyttäessään digitaalista sisältöä). Määrä on kasvanut hieman vuodesta 2016 (jolloin 82 % nuorista mainitsi tekevänsä ainakin yhden varmennuksen, kun vastaava osuus vuonna 2019 oli 87 %), mikä osoittaa, että nuoret tarkistavat lähteidensä laillisuuden hieman useammin. Selvästi yleisin varmennustapa on etsiä internetistä arvosteluja, kommentteja tai mielipiteitä (58 %). Seuraavaksi yleisin tapa on verkkosivuston haltijan varmentaminen (31 %), ja seuraavina ovat ystävilta kysyminen (26 %) ja vanhemmilta tai sukulaisilta kysyminen (19 %). Vain hieman yli puolet (55 %) nuorista sanoo kykenevänsä tunnistamaan digitaalisen sisällön laittomat lähteet. Vaikka harvemmat – 39 prosenttia – katsovat pystyvänsä tunnistamaan fyysisten tavaroiden laittomat lähteet, molemmat luvut kertovat pienestä parannuksesta vuoden 2016 tuloksiin verrattuna (parantumista on tapahtunut 4 ja 3 prosenttiyksikköä).

Yhdessä nämä pienet muutokset osoittavat, että nuoret saattavat olla halukkaampia tekemään tarkistuksia, ja siihen voidaan kannustaa entistä enemmän.

Markkinat ovat muuttuneet

Ajatus digitaalista sisältöä koskevista tilauspohjaisista liiketoimintamalleista näyttää saaneen lisää kannatusta: niiden osuus, jotka sanovat tilauksen maksamisen kaiken sisällön käyttämisestä olevan tärkeää, on kasvanut yhdeksän prosenttiyksikköä. Lisäksi nuorten käyttötavat ovat muuttuneet merkittävästi vuodesta 2016: niiden nuorten osuus, jotka sanovat käyttäneensä laittomia lähteitä musiikin kuunteluun, on laskenut 17 prosenttiyksikköä, ja laittomia lähteitä elokuvien hankkimiseen käyttäneiden osuus on laskenut seitsemän prosenttiyksikköä. On vähemmän todennäköistä, että laittomien lähteiden käyttämisen syissä olisi kyse siitä, ettei ole tarpeen rekisteröidä eikä hankkia sisältöä nimikkeittäin. Näiden havaintojen perusteella näyttää siltä, että pyrkimykset tilauspalvelujen laillisen tarjonnan suuntaan saattavat ainakin joillain markkinoilla vaikuttaa nuorten käyttäytymiseen verkossa ja saada heidät käyttämään enemmän tätä laillista tarjontaa ja siten vähentää laittoman tarjonnan houkuttelevuutta.

Nuoret mieltivät tarkasti, jos epäilevät henkilökohtaiseen turvallisuuteensa kohdistuvaa riskiä. Moraaliset argumentit vakuuttavat heidät kuitenkin yhä useammin

Nuoret ymmärtävät hyvin itseensä kohdistuvat riskit, jos he päättävät käyttäytyä tavalla, joka loukkaa muiden teollisoikeuksia verkossa. Se riski, että heidän luottokorttitietonsa varastetaan tai että heidän tietokoneensa tai laitteensa saastuu virusten tai haittaohjelmien takia, on yleisin syy siihen, että nuoret harkitsevat tarkkaan digitaalisen sisällön hankkimista laittomista lähteistä tai väärennetyjen tavaroiden ostamista. Nuoria vakuuttavat kuitenkin nykyään enemmän tietyt ”moraalisemmat” argumentit. Nuoret ovat yhä enemmän sitä mieltä, että väärennetyt tuotteet ”eivät ole cooleja”, ja ovat huolissaan siitä, että taiteilijat / luovan työn tekijät ja heidän tiimensä saattavat kärsiä vahinkoa.

1.2 DIGITAALINEN SISÄLTÖ

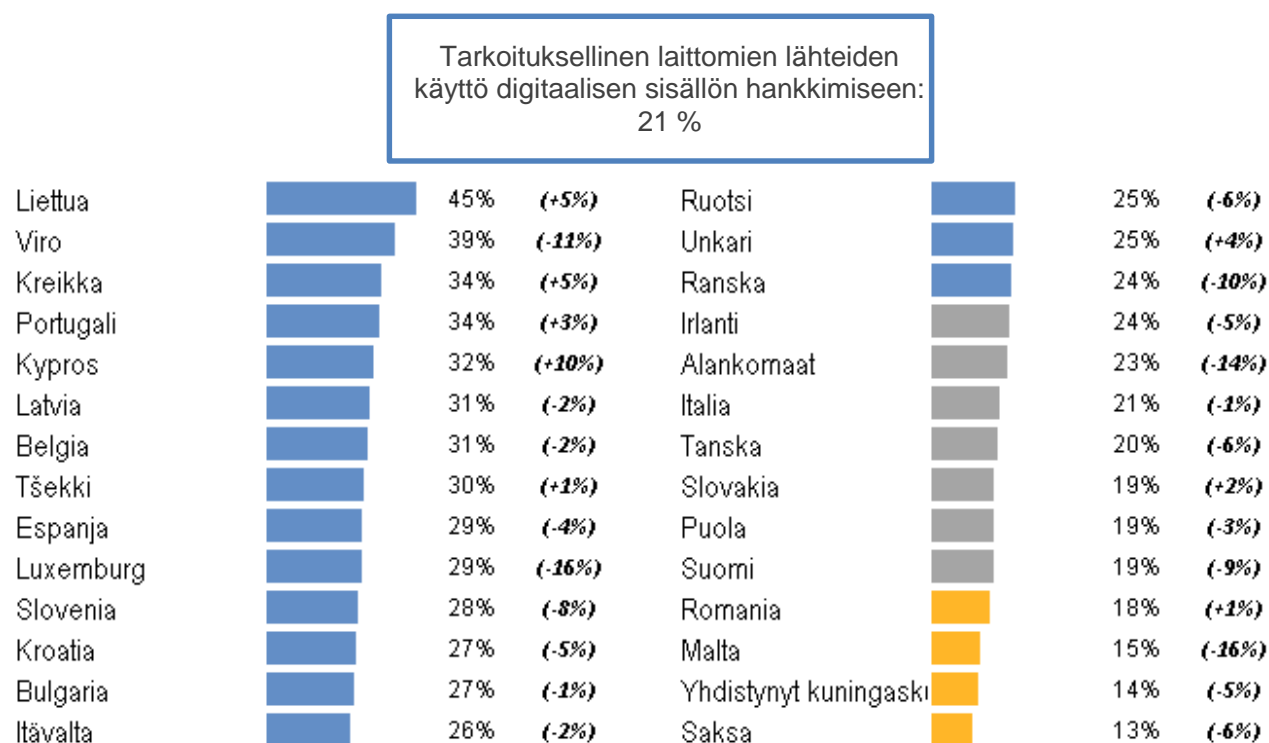
Kuten vuonna 2016, musiikki on edelleen suosituin digitaalinen sisältö, jota nuoret hankkivat. Lähes kaikki (97 %) striimaavat tai lataavat laitteilleen musiikkia, ja yli yhdeksän kymmenestä striimaa tai lataa elokuvia/sarjoja (94 %) ja pelejä (92 %). Noin kahdeksan kymmenestä striimaa tai lataa laitteilleen opetussisältöä (82 %) ja tv-ohjelmia tai urheilua (79 %). Sähköisiä sanoma- ja aikakauslehtiä sekä e-kirjoja käyttävien osuus on edelleen hieman pienempi (lehtien kohdalla 59 % ja kirjojen kohdalla 56 %).

Verkkotarjonnan laatu ja turvallisuus ovat nuorille tärkeämpiä kuin hinta, kun he valitsevat digitaalista sisältöä. Sekä hinnan että laadun merkitys on vähentynyt vuodesta 2016, kun taas lähteiden laillisuudesta on tullut entistä tärkeämpää, ja kasvu on ollut huomattavinta Suomessa. Lisäksi nuoret sanovat todennäköisemmin, että tilausmaksun maksamisen mahdollisuus on tärkeä.

Kolmannes nuorista on käyttänyt laittomia lähteitä, mutta osuus on pienentynyt viisi prosenttiyksikköä vuodesta 2016. Näin ollen niiden osuus, jotka *eivät* ole käyttäneet laittomia lähteitä, on kasvanut.

Kun on kyse digitaalisen sisällön laittomien lähteiden käyttämisestä, kolmasosa nuorista on käyttänyt laittomia lähteitä, 21 prosenttia tarkoituksellisesti ja 12 prosenttia tahattomasti. Tämä on vähemmän kuin vuonna 2016. Lisäksi niiden osuus, jotka *kieltävät* käyttäneensä laittomia lähteitä, on vastaavasti kasvanut, ja niiden osuus, jotka sanovat olevansa epävarmoja, on pienentynyt. Yleisesti ottaen on harvinaista, että nuoret käyttävät ainoastaan laittomia lähteitä – 80 prosenttia otoksesta käyttää laillisia lähteitä digitaalisen sisällön hankkimiseen. Kaiken kaikkiaan siinä, missä määrin nuoret käyttävät digitaalisen sisällön laittomia lähteitä, ei ole tapahtunut merkittävää muutosta. Tietyissä maissa (esimerkiksi Kyproksessa) on kuitenkin tapahtunut kasvua, ja toisissa niiden käyttö on vähentynyt (esimerkiksi Alankomaissa, Luxemburgissa ja Maltassa). Niiden prosenttiosuus, jotka eivät ole varmoja siitä, ovatko lähteet laittomia vai eivät, on pienentynyt yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kaikissa maissa.

Kaavio 1.1: Niiden nuorten osuus maittain, jotka käyttivät tarkoituksellisesti digitaalista sisältöä laittomista lähteistä

(%) = muutos vuoteen 2016 verrattuna

Nuoret, jotka käyttävät laittomia lähteitä tarkoituksellisesti digitaalisen sisällön hankkimiseen, tekevät niin lähinnä hankkiakseen elokuvia ja sarjoja. Niiden nuorten määrä, jotka käyttävät laittomia lähteitä musiikin kuunteluun, on pienentynyt huomattavasti, 17 prosenttiyksikköä vuodesta 2016. Vaikka lähes kaikki nuoret lataavat tai striimaavat musiikkia verkosta, vain 39 prosenttia niistä, jotka käyttävät tarkoituksellisesti laittomia lähteitä, tekevät niin kuunnellakseen musiikkia.

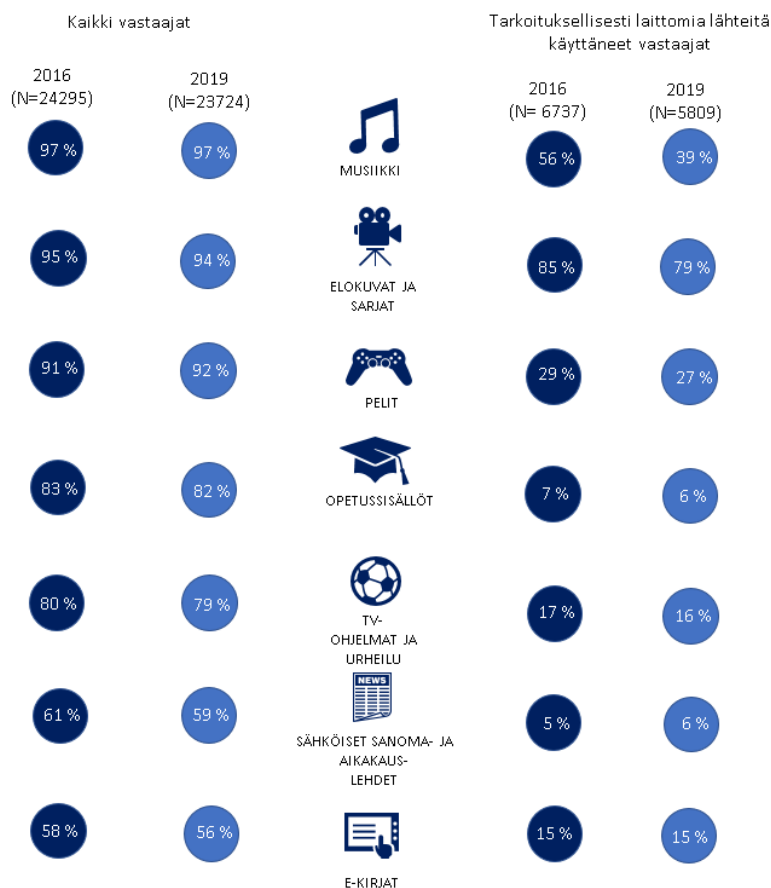
Tärkein syy siihen, että nuoret käyttävät laittomia lähteitä tarkoituksellisesti, on hinta, jonka mainitsee yli puolet (56 %), mutta muita syitä ovat muun muassa laillisen tarjonnan puute (30 %) ja käsitys siitä,

että laittomasti on saatavilla suurempi valikoima sisältöä (26 %). Hinnan merkitys vaikuttavana tekijänä on laskenut lähes kymmenen prosenttiyksikköä vuodesta 2016.

Lähes aina on olemassa syitä, jotka estäisivät nuoria käyttämästä laittomia lähteitä digitaalisen sisällön hankkimiseen. Ne liittyvät ensisijaisesti edullisempaan tarjontaan (55 %), rangaistuksen riskiin (35 %) ja huonoihin henkilökohtaisiin kokemuksiin (29 %).

Se laittoman sisällön tyyppi, jota nuoret käyttävät tarkoituksellisesti, korreloi edelleen vain vähän yleisten digitaalisten kulutusmallien kanssa. Kun suurin osa kaikista vastaajista kuluttaa digitaalisesti elokuvia/sarjoja, pelejä, opetussisältöä, tv-ohjelmia, urheilua, sähköisiä sanoma- ja aikakauslehtiä ja sähkökirjoja, tarkoituksellisesti laittomia lähteitä käyttävät tekevät niin ennen kaikkea ladatakseen laitteilleen tai striimatakseen elokuvia ja sarjoja.

Kaavio 1.2: Digitaalisen sisällön käyttö yleensä ja laittomista lähteistä peräisin olevan sisällön tarkoituksellinen käyttö¹

(¹) Lähde: Kysymys II3.1: Kuinka usein olet kuunnellut, katsonut, lukenut, käyttänyt, pelannut, ladannut tai striimannut seuraavaa sisältöä internetistä viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana? (N=23724) ja IV4: Minkä tyyppistä sisältöä käytit, pelasit, latsit tai striimasit tarkoituksellisesti laillisesta lähteestä (verkkosivustolta)? Valitse kaikki soveltuvat vaihtoehdot (N=5809).

Laittomien digitaalisten lähteiden tarkoituksellinen käyttö on kaiken kaikkiaan vähentynyt, mistä kertoo myös se, että musiikin tai elokuvien ja sarjojen laittomia lähteitä tarkoituksellisesti käyttävien nuorten osuudet ovat huomattavasti – 17 ja 6 prosenttiyksikköä – pienemmät kuin vuonna 2016.

1.3 FYYSISET TAVARAT

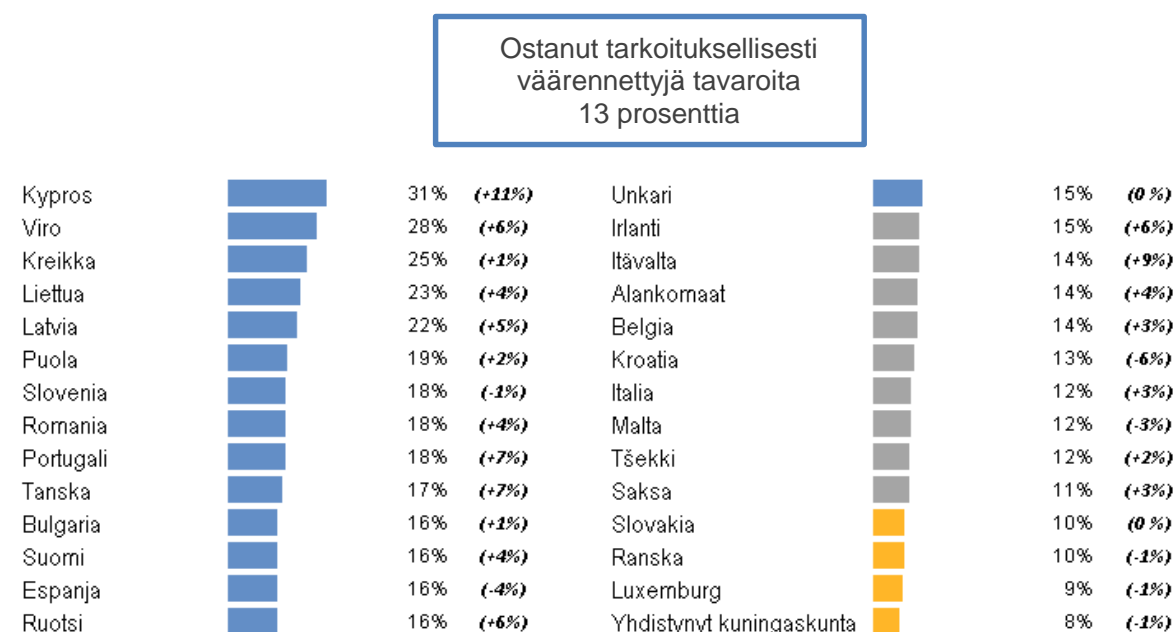
Valtaosa nuorista eurooppalaisista – 94 prosenttia – on viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana ostanut tuotteita verkossa. Tämä on lähes sama kuin vuoden 2016 havainto. Vaatteet, asusteet ja jalkineet ovat edelleen suosituimmat tuoteryhmät, joita nuoret ostavat verkossa. Muiden tuoteryhmien osalta voidaan todeta, että nuoret ostavat musiikkia ja elokuvia (fyysisiä tuoteversioita) verkossa harvemmin kuin vuonna 2016.

Aivan kuten digitaalisen sisällön kohdalla, keskeiset tekijät, jotka nuoret ottavat huomioon ostaessaan tuotteita verkosta, ovat tuotteen laatu (62 %) ja maksumenetelmien turvallisuus (61 %). Toisen tekijän, verkkosivuston turvallisuuden, merkitys on kuitenkin kasvanut vuodesta 2016 (seitsemän prosenttiyksikköä).

Nuoret hankkivat hieman enemmän väärennettyjä tavaroita kuin vuonna 2016 (kolme prosenttiyksikköä); osuus kasvoi 22 prosentista 25 prosenttiin.

Neljännes nuorista on ostanut väärennettyjä fyysisiä tavaroita verkossa – 13 prosenttia tarkoituksellisesti ja 12 prosenttia tahattomasti. Kaiken kaikkiaan väärennettyjen tuotteiden hankkiminen on lisääntynyt vähän (kolme prosenttiyksikköä) vuodesta 2016. Tämä kasvu on ollut tuntuvampaa tietyissä maissa, esimerkiksi Itävallassa ja Kyproksessa, kun taas Kroatiassa väärennettyjä tavaroita ostaneiden prosenttiosuus on pienentynyt. Yksi kymmenestä vastaajasta Euroopassa on epävarma siitä, onko ostanut väärennettyjä fyysisiä tavaroita. Osuus on lähes sama kuin vuonna 2016 kirjattu.

Kaavio 1.3: Tarkoituksellisesti väärennettyjä tavaroita ostaneiden nuorten osuus maittain

(%) = muutos vuoteen 2016 verrattuna

Yleisimmin ostetut tuoteväärännökset ovat edelleen vaatteet, asusteet ja jalkineet. Muihin tuoteryhmiin kuuluvia tuotteita, kuten sähkölaitteita, pääsylippuja, kirjoja ja lehtiä, ostetaan verrattain harvoin. Näissä tuloksissa ei näy merkittävää muutosta vuoteen 2016 verrattuna.

Hinta on jälleen keskeisessä asemassa väärennettyjen tavaroiden tarkoituksellisen hankinnan yhteydessä. Lisäksi huomattava vähemmistö nuorista ei näe eroa aitojen ja väärennettyjen tuotteiden välillä eikä välitä siitä, ovatko ne väärennettyjä. Vaikka tämä tekijöiden järjestys on sama kuin vuonna 2016, hinnan mainitsevien osuus on pienentynyt.

Harvempi kuin yksi kymmenestä tarkoituksellisesti väärennettyjä fyysisiä tavaroita ostaneesta sanoo, ettei mikään estäisi heitä tekemästä niin uudelleen. Tässäkin tapauksessa edullisempi valikoima alkuperäistuotteita, huono kokemus tai rangaistuksen riski estäisi nuoria ostamasta väärennettyjä tuotteita, aivan kuten vuonna 2016.

1.4 TIEDOTTAMINEN

Henkilökohtaiseen turvallisuuteen ja riskeihin liittyvät viestit herättävät nuorissa edelleen vahvaa vastakaikua, mutta samaan aikaan kolmen moraalisen, arvoihin perustuvan ja teollisoikeuksien rikkomisen vastaisen argumentin merkitys on kasvanut. Erityisesti painottuvat se, että väärennetyt tavarat eivät ole ”cooleja” ja se, että taiteilijat / luovan työn tekijät saattavat kärsiä vahinkoa.

Vuoden 2016 nuoria ja teollisoikeuksia koskevan tulostaulun yhteydessä nousi esiin kaksi keskeistä teemaa, jotka voisivat muodostaa perustan tiedotukselle, jolla pyritään lisäämään nuorten tietoisuutta teollisoikeuksista sekä vääräntämisen ja piratismiin kielteisistä vaikutuksista. Nämä teemat olivat henkilökohtainen turvallisuus ja riskit sekä moraaliset arvot.

Vuonna 2016 teeman ”henkilökohtainen turvallisuus ja riskit” todettiin painottuvan enemmän kuin ”moraalisten arvojen”, vaikkakin molemmat saivat vastakaikua useimmilta vastaajilta. Vuonna 2019 turvallisuutta ja riskejä koskevat toteamukset painottuvat jälleen eniten, mutta tulokset ovat myös muuttuneet huomattavasti vuodesta 2016. Erityisesti niiden nuorten osuus on kasvanut, jotka sanovat, että heihin vaikuttavat kolme seuraavaa moraalista, arvoihin perustuvaa näkökohtaa:

- väärennetyt tavarat ja piratismi eivät vain ole ”cooleja” (osuus kasvoi 48 %:sta 56 %:iin)
- taiteilijat, luovan työn tekijät ja heidän tiimensä saattavat kärsiä vahinkoa (osuus kasvoi 60 %:sta 66 %:iin)
- väärennetyt tuotteet voivat olla haitaksi ympäristölle (osuus kasvoi 58 %:sta 61 %:iin).

Samaan aikaan näiden muutosten kanssa niiden nuorten osuus on *pienentynyt*, jotka sanovat, että heihin vaikuttaa ajatus siitä, että väärennettyihin tavaroihin käytetty raha ohjautuu järjestäytyneelle rikollisuudelle. Kun lähes kolme neljäsosaa nuorista valitsi tämän vaihtoehdon vuonna 2016, vuonna 2019 vastaava luku oli kuusi prosenttiyksikköä pienempi eli 66 prosenttia.